

Leila Khaled – ett liv i väpnat motstånd och politisk aktivism

Visning av filmen ”Things will change – an afternoon with Leila Khaled” av Celie Constanza Eklund och Anders Rundberg samt diskussion med Leila Khaled på Sverigebesök och den judisk-födde konstnären och Palestinaaktivisten Dror Feiler i ABF-huset 4 maj 2011.

Kvällen inleddes med visning av Eklund-Rundbergs film där Leila Khaleds uppväxt, politiska insatser och nuvarande engagemang porträtterades. Hon beskrevs genomgående som frihetskämpe och flykting och sin politiska aktivism hade hon fortsatt även sedan hon själv blev maka och mor – och det har jag lyckats med även om det varit svårt, som hon sade. Hon växte upp i en politisk familj med 12 barn, föräldrarna tillhörde självklart Arab National Movement. Mantrat under hennes barndom som palestinsk flykting var att bara de fick komma hem till Palestina skulle allt bli bra, berättade hon. Den viktigaste – och mest fruktansvärda – händelsen i hennes och alla andra palestiniers liv var den israeliska nationens tillblivelse efter beslut av FN 1948 som bland palestinerna går under beteckningen ”nakba”, förstörelsen. För henne var det en självklarhet att gå med i PFLP, den palestinska befrielse rörelsen så fort hon blev gammal nog, inspirerad inte bara av palestinernas krav på en egen stat utan även av Nassers maktövertagande i Egypten, av Castros seger på Kuba och kriget mot amerikanerna i Vietnam. Det lilla landets kamp mot en jättelik fiende – sådan var också palestinernas kamp som hon anslöt sig till. Palestinska kvinnors berättelser om tortyr som de utsatts för i israeliska fångelser hade också betytt mycket för hennes vilja till motstånd. Befrielse kan endast uppnås genom kamp, menade hon.

1967 var också hela den politiska atmosfären sådan, det låg i luften att göra uppror och hon nämnde militanta befrielseorganisationer som RAF, Baader-Meinhofgruppen i Tyskland, palestinernas fäste i Libanon, varifrån de kördes iväg till Jordanien och sedan hur deras flyktingläger bombades av Sharon 1982 och hela PLO-ledningen evakuerades till Nordafrika, något som i sin tur ledde till den första intifadan bland unga palestinier som ville ta saken i egna händer i början av 90-talet. Den stora uppgiften var ju hela tiden att få folk i hela världen att inse att palestinerna var ett folk som hade rätt till ett eget land som alla andra, underströk hon, men detta tenderade omvärlden att glömma bort eller blunda för.

Att fästa världens uppmärksamhet på den palestinska flyktingkatastrofen var också själva motivet bakom de två flygplanskapningar i vilka hon själv medverkade i slutet av 60-talet och som gjorde henne känd, beundrad och fruktad i hela världen. Den välbekanta bilden av Leila Khaled iförd palestinasjal och k-pist visades också i filmen och påminde om att den stadiga äldre medelålders kvinna som denna kväll besökte ABF en gång var en frapperande militant skönhet. Sin militanta inriktning hade hon dock behållit, det framgick när hon senare under kvällen fick frågan om hon fortfarande trodde på väpnad kamp. Hon svarade då att enligt internationell rätt har man rätt att försvara sig mot en ockupationsmakt även med våld medan ockupanter för sin del inte har rätt att flytta folk på det ockuperade området eller utöva våld mot dem. Det är alltså vi som lyder lagen och har rätten på vår sida, förklarade hon och hänvisade f ö till de FN-deklarationer som fördömer både ockupationen och bosättningarna och det domslut i Haag som förklarat att den k muren eller barriären i Israel, som går tvärsigenom palestinska områden, är olaglig.

Hon underströk att befrielsekamp inte är att jämställa med terrorism medan ockupation är just detta: terrorism, dagligen och stundligen utsätts palestinerna för förödmjukelser, för trakasserier, får sina hus genomsökta och rivna, sina fäder gripna och kastade i häkte och fångelse osv.

Till detta återkom också Dror Feiler när han skulle förklara sitt ställningstagande för palestinernas sak, senast manifesterad i Ship to Gaza med leverans av byggmaterial och sjukvårdsartiklar som stoppades av israelerna utanför kusten med dödsskjutningar som följd. Född och uppvuxen i en kommunistisk familj hade Dror Feiler gått in i armén som fallskärms soldat för att lära sig använda vapen i den fortsatta kampen, vägrat tjänstgöring på Västbanken, som han befriats från

– idag var det mycket svårare att slippa eftersom det var mycket fler som protesterade, sade han.

Leila Khaled gav många exempel på det palestinska folkets lidande men hon sade också att den oavbrutna kampen hade lett till att kvinnorna tvingats ta ett större eget ansvar och alltså delvis inneburit en frigörelse för kvinnorna, dessa kvinnor som tidigare inte fick gå utomhus utan sällskap av en man, hade av kriget tvingats fatta egna beslut och skapa sina egna liv. Idag var Leila Khaled aktiv i den palestinska kvinnorörelsen och underströk starkt betydelsen av en uppgörelse med det palestinska manssamhället – också för männens skull. I filmen hyllas hon av den palestinska kvinnorörelsens nuvarande ordförande som den stora förebilden, som den som i ett enda slag slog hål på alla schabloner om vad kvinnor inte kan och törs genom sitt mod att kapa flygplan. Men, underströk hon upprepade gånger, vi dödade aldrig någon, ingen blev skadad, det hade vi stränga order om, men min manliga kamrat blev skjuten till döds. 1970 upphörde flygkapningarna då man menade sig ha uppnått sitt mål, nämligen att fästa världens ögon på vad som hände i Palestina, få folk att öppna sina öron och lyssna, som hon sade.

Leila Khaled fick frågan om sin syn på Osloprocessen 1993 och svarade att den hade skett helt och hållet över palestiniernas huvuden och att resolutionen, när den väl var formulerad, inte innehöll någonting som verkligen angick dem: ingenting om flyktingfrågan, om östra Jerusalem eller bosättningarna. Osloöverenskommelsen var bara ett luftslott som ingen pratar om längre, menade hon. Och hur skulle man då vidare? Genom att de olika FN-resolutionerna om förhållandet mellan Israel och Palestina aktiveras och blir verklighet, de som handlar om ockupationen, muren, tvåstatslösningen osv, var hennes svar. Om detta inte sker kommer striden att fortsätta, närmast genom nya skepp till Gaza. Hon var försiktigt optimistisk när det gällde försoningen mellan Hamas och Fatha och liksom Dror Feiler fäste hon visst hopp till den arabiska våren när det gällde Egypten och Tunisien, men beträffande Libyen var hon pessimistisk. Styret där är mycket speciellt, varken kungamakt eller republik utan ett klanstyre som är mycket svårt att besegra, menade hon.

Kerstin Vinterhed